

**Raport ewaluacyjny dot. wdrożenia mechanizmu Szkolnych Budżetów Partycypacyjnych
w szkołach ponadpodstawowych powiatu olkuskiego w ramach projektu
„Młody Olkusz - młodzież na rzecz kształtowania lokalnych polityk”**

Edycja 2023/2024

I. PRZYJĘTA METODOLOGIA I SPOSÓB PRACY

W ramach projektu wyróżnia się główną grupę odbiorców, którą stanowią członkinie i członkowie Zespołów ds. szkolnych budżetów partycypacyjnych (dalej SBP). Składają na nią:

- a) Podgrupa I: uczniowie i uczennice z 7 szkół: 32 osoby, w tym: 18 kobiet i 14 mężczyzn. Uczniowie pięciu szkół (I LO Olkusz, II LO Olkusz, ZS nr 3 Olkusz, ZS nr 1 Olkusz, ZS Wolbrom) wzięli udział we wdrażaniu mechanizmu po raz pierwszy. Społeczność dwóch szkół (ZS nr 4, IV LO Olkusz) realizowała już 3. edycję SBP.
- b) Podgrupa II: nauczyciele pełniący rolę szkolnych koordynatorów SBP – 13 osób (12 kobiet i 1 mężczyzna).

Ewaluacja projektu prowadzona była wieloetapowo, z wykorzystaniem różnych metod ewaluacji w odniesieniu do ww. grup, zgodnie z poniższym wykazem. Najważniejszym etapem było spotkanie podsumowująco-ewaluacyjne przeprowadzone w dn. 13.09.2024 r. w Starostwie Powiatowym w Olkuszu z udziałem władz lokalnych oraz dyrekcji szkół partnerskich.

	Grupa I	Grupa II
Przyjęte metody ewaluacji	a) Analiza danych statystycznych dot. ilości zgłoszonych zadań, liczby autorów, frekwencji – na podstawie protokołów po głosowaniu w każdej ze szkół	
	b) Ankieta samooceny po szkoleniu wstępnym	
	c) Ankieta on-line realizowana w I połowie września 2024 r.	d) Metoda Stop/Start/Keep going przeprowadzona podczas spotkania 13.09
	e) Sondaż społeczny realizowany podczas spotkania 13.09	
	f) Rozmowy z Dyrektorami szkół i przedstawicielami władz lokalnych (podczas spotkania)	

II. Analiza wyników poszczególnych narzędzi ewaluacyjnych

A) Analiza danych statystycznych

Dane statystyczne zebrano na podstawie protokołów z głosowania. Zbiorcze zestawienie danych stanowi załącznik nr 1 do raportu. Podczas spotkania ewaluacyjnego dane te prezentowane były w formie prezentacji (Załącznik nr 2 do raportu).

Wnioski:

1. W proces na etapie głosowania zaangażowało się **2013 osób**, przy czym frekwencja w poszczególnych szkołach wahała się od 11% (wartość zdecydowanie najniższa, odstająca od średniej) do 76%. Średnia w szkołach (z pominięciem wyniku 11%) wynosi 60%. Przedstawiciele wszystkich szkół, personel zarządzający projektem zgodnie zgadzają się, iż na frekwencję największy wpływ miał zbyt późny termin głosowania (maj/czerwiec 2024 r.). W tym okresie odbywają się zazwyczaj wycieczki szkolne, praktyki zawodowe (w szkołach branżowych i technikach), co przekłada się na trudności w zmobilizowaniu osób do głosowania.

Termin głosowania wynikał z przyjętego harmonogramu procesu, który z kolei zależny był od dostępności środków na realizację działań przewidzianych w ramach projektu. Z powodów niezależnych do realizatora projektu (zmiany w NIW) opóźnił się proces podpisywania umów i kontraktowania środków, dlatego przesunięciu uległ cały zaplanowany cykl wsparcia (pierwsze szkolenie wprowadzające dla członków Zespołu odbyło się w terminie 11-13 kwietnia 2024 r.).

Rekomendacja: Optymalnym terminem na realizację kluczowych etapów procesu (promocja zadań i głosowanie wydaje się być początek II semestru danego roku szkolnego). W szkołach technicznych należy przy tym uwzględnić termin praktyk zawodowych.

2. Liczba zgłoszonych zadań wynosiła średnio 7 (od 5 do 11 w poszczególnych szkołach), liczba zadań dopuszczonych do głosowania wynosiła średnio 5,2. Są to wskaźniki na satysfakcjonującym poziomie, przy czym przanalizować należy szczególnie te przypadki, gdzie duża liczba zadań nie przeszła weryfikacji formalno-merytorycznej i nie została dopuszczona do głosowania (ZS nr 3 – 6 odrzucanych zadań, ZS nr 1 – 4 odrzucone zadania).

Rekomendacja: Wyniki analizy przyczyn odrzucenia zadań powinny stanowić punkt wyjścia do przygotowania odpowiednich zapisów Regulaminów SBP w kolejnej edycji. Możliwe jest wprowadzenie zmian dot. m.in. warunków formalnych jakie muszą spełniać zadania.

B) Ankieta samooceny po szkoleniu wstępnym

Szkolenie przygotowujące członków zespołów ds. SBP do zarządzania procesem w swojej szkole realizowane było w formule wyjazdowej w terminie 11-13 kwietnia 2024 r. Uczestnicy wyjazdu wypełniali test samooceny w zakresie kompetencji niezbędnych do pełnienia roli członka Zespołu przez rozpoczęciem udziału w szkoleniu i po jego zakończeniu. Pre i post test obejmowały następujące pytania kompetencyjne:

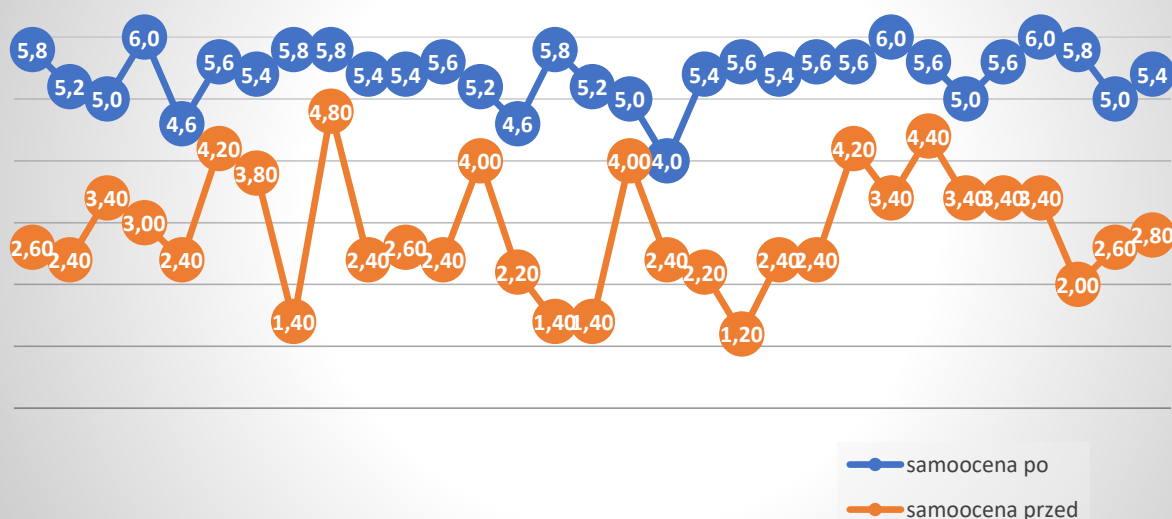
- Wiem, kto to jest ambasador marki
- Znam i rozumiem „Regulamin” Szkolnego Budżetu Partycypacyjnego (SBP), który będzie obowiązywał w mojej szkole
- Wiem, jak promować SBP
- Potrafię napisać przykładowe zadanie, które spełnia warunki „Regulaminu” i odpowiada na potrzeby naszej szkoły
- Wiem, co to jest drabina partycypacji społecznej

Wnioski:

3. W stosunku do każdego z uczestników szkolenia odnotowano pożądany wzrost wiedzy (poniżej wykres zbiorczy prezentujący wyniki każdego uczestnika). Kompetencje zdobyte podczas wyjazdu były kluczowe w osiągnięciu pożądanej efektywności procesu (patrz wniosek 4)

Rekomendacja: Zrealizowany program szkolenia powinien być dalej wykorzystywany przy przygotowaniu kolejnych członków Zespołu ds. SBP

Samoocena uczestników szkolenia

C) Ankieta on – line dla uczniów i uczennic

Na anonimową ankietę realizowaną za pomocą formularza on-line odpowiedziało 24 osoby (75% członków i członkiń Zespołów ds. SBP). Celem ankiety było:

- Zbadanie zmian w poczuciu sprawczości uczestników
- Zebranie pomysłów na ulepszenie procesu
- Ocena procesu pod kątem przygotowania osób do pełnienia roli zarządzającego SBP.

Zbiorcze podsumowanie wyników stanowi załącznik nr 3 do raportu.

Wnioski:

4. 100% ankietowanych uważa że zostało wystarczająco przygotowanych do pełnienia roli zarządzającego SBP, przy czym za najbardziej przydatny w tym zakresie był: wyjazd szkoleniowy (21 wskazań), udział w warsztatach z kreowania zadań (16 wskazań) oraz otrzymanie gotowych materiałów związanych z procesem, tj. wzory regulaminów, kart zadań (13 wskazań). Ankietowani zapytani o dalsze obszary rozwoju kompetencji wskazali na potrzebę realizacji wsparcia w zakresie: pracy zespołowej i kreatywności. Warto dodać, że część z warsztatów kreatywnych z tworzenia zadań prowadzili uczniowie ZS nr 4, którzy mieli 3-letnie doświadczenie we wdrażaniu mechanizmu.

Rekomendacja: Odpowiednie przygotowanie uczniów do roli zarządzającej jest kluczowe z punktu widzenia celowości procesu (zbudowania sprawczości tej grupy). Aby budować motywację oraz kreować poczucie wspólnoty wokół mechanizmu warto zadbać o środki na realizację form warsztatowych w formie wyjazdowej. Należy tak dobierać członków Zespołu, aby osoby doświadczone mogły przekazać swoją wiedzę „nowym członkom” (zastępowanie liderów), tak aby w kolejnych edycjach udział Realizatora projektu w części animacyjnej był coraz mniejszy.

5. Podsumowanie zebranych pomysłów na ulepszenie procesu

Co można zrobić, aby:	
<i>Zachęcić więcej osób do <u>udziału w głosowaniu</u> (zwiększenie frekwencji)</i>	<i>Zachęcić więcej osób <u>do tworzenia zadań</u></i>
<ul style="list-style-type: none">• Większa promocja, w tym z wykorzystaniem social mediów (krótki film promocyjny, rozgłos z wykorzystaniem radio węzła i innych form komunikacji w danej szkole)¹	<ul style="list-style-type: none">• Zwiększyć ilość warsztatów z tworzenia zadań (szkolenia w każdej klasie) z podawaniem kreatywnych inspiracji i pomysłów na ulepszenia (np. prezentacja pomysłów wygranych w poprzednich edycjach w różnych szkołach)

¹ W ramach projektu powstanie film instruktażowy dot. SBP, w którym wystąpią uczniowie wszystkich szkół.

<ul style="list-style-type: none"> • Promocja projektu/ mechanizmu przez autorów zwycięskich zadań z poprzedniej edycji (np. poprzez rozmowy z uczniami korzystającymi z danego sprzętu, przestrzeni). 	
<ul style="list-style-type: none"> • Bardziej przystępny sposób głosowania, „dać ludziom więcej czasu na głosowanie i promować je przez parę dni”, przypominać o obecności w szkole w dniu głosowania 	<ul style="list-style-type: none"> • Nagrodzenie autorów zadań zwycięskich (poprzez „nagrodę” rzeczową lub „nazwanie” zakupionego sprzętu imieniem autora)². Formą zachęty mogłaby być także ocena z zachowania.
<ul style="list-style-type: none"> • Konkursy – losowania z nagrodami dla osób biorących udział w głosowaniu • Kreatywne promowania pomysłów przez autorów • Lepsza jakość projektów 	<ul style="list-style-type: none"> • Różne działania związane z budowaniem świadomości („nakłonienie ich, że mogą coś zmienić”, „że wszystko zależy od nich”, „przekonanie, że mają wpływ na swoją szkołę”.

6. Wzrost poczucia sprawczości wśród uczestników projektu. Średnie wskazania poczucia wpływu na sprawy szkoły przed udziałem w projekcie wynosiło: 2,67 (w szkolnej skali 1-5), po zakończeniu wdrażania mechanizmu: 4,33, przy czym 23 z 24 ankietowanych zgadzają się ze stwierdzeniem, iż udział w projekcie miał znaczenie, jeśli chodzi o zwiększenie poczucia wpływu na sprawy szkoły. Wszyscy ankietowani poleciłiby udział w projekcie podobnego typu swoim kolegom i koleżankom, zgadzając się jednocześnie ze stwierdzeniem, iż w szkołach powinny być wdrażane rozwiązania takie jak SBP, które uczą postaw proobywatelskich.

Rekomendacja: Należy podejmować działania pozwalające na realizację kolejnych edycji. W ramach projektu możliwe jest finansowanie części animacyjnej w kolejnym roku szkolnym, dodatkowo, organ prowadzący zapewnia finansowanie na część związaną z realizacją zakupów w ramach projektów wybranych do dofinansowania.

² Ankiety wypełnianie były we wrześniu 2024 r, a więc w większości szkół przed realizacją zwycięskich zadań. Na poziomie projektu zaplanowano: wydruk oznaczenia zwycięskiego projektu (naklejka do przyklejenia) wraz z symbolicznym upominkiem dla autorów; wskazanie na imię i nazwisko autorów na spotkaniu podsumowującym z udziałem władz lokalnych, zachęcenie dyrekcji szkół do dokonania „uroczystego” otwarcia miejsc doposażonych dzięki realizacji z udziałem autorów zadania (przecięcie wstęgi) z relacją z wydarzenia na szkolnych social -mediach

d) METODOLOGIA STOP- START- CONTINUE – narzędzie zrealizowane z udziałem koordynatorów procesu.

Pozwala ona w szybki i prosty sposób zebrać rekomendacje dotyczące:

- Zjawisk niepożądanych oraz rozwiązań i mechanizmów, które się nie sprawdziły i których nie chcemy w kolejnej edycji (STOP)
- Zjawisk, rozwiązań i mechanizmów, których zabrakło i które chcemy uruchomić w kolejnej edycji (START)
- Zjawisk pożądanых oraz rozwiązań i mechanizmów, które zadziałały poprawnie i które w związku z tym warto kontynuować (CONTINUE)

	7. Wnioski	Rekomendacje Zespołu ds. realizacji projektu dla kolejnych projektów podobnego typu
STOP (zjawiska, mechanizmy i procesy, które warto wygasić lub osłabić)	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie ilości dokumentacji do wypełnienia przez koordynatorów 	<ul style="list-style-type: none"> • Przeanalizowanie zakresu dokumentów, które są wymagane i ewentualne połączenie kilku dokumentów w jeden
START (zjawiska, mechanizmy i procesy, które warto uruchomić lub wzmocnić)	<ul style="list-style-type: none"> • Większa liczba szkoleń miękkich podnoszących kompetencje społeczne (praca zespołowa, autoprezentacja, rozwiązywanie konfliktów, radzenie sobie ze stresem), które nie są rozwijane w procesie edukacji szkolnej. • Wydłużenie czasu trwania każdego z etapu/zmiana terminu głosowania 	<ul style="list-style-type: none"> • Ewentualna zmiana programu szkoleń liderkich z zachowaniem równowagi związanej z realizacją projektów społecznych w ich trakcie (dlatego część szkoleń nakierowanych jest na zarządzanie projektami, promocję inicjatyw itp.) • Możliwość realizacji dodatkowych form „motywacyjnych” sprzyjających budowie integracji międzyszkolnej (bale wolontariusza, itp.) • W sytuacji, gdy w danej szkole partnerskiej realizowane są inne projekty społeczne (budżety partycypacyjne) utrzymać

		równowagę pomiędzy tym, co „otrzymują” (także w formie materiałów promocyjnych) uczestnicy różnych projektów realizowanych przez Stowarzyszenie
CONTINUE (zjawiska, mechanizmy i procesy, które się sprawdziły i warto je kontynuować)	<ul style="list-style-type: none"> • Rekrutacja liderów z różnych szkół – integracja środowisk wolontariackich z różnych szkół średnich, jako główna wartość projektu • Realizacja samodzielnych inicjatyw na poziomie swojej szkoły • Możliwość przekazania doświadczenia pomiędzy grupami liderскими (liderzy z poprzedniego cyklu wprowadzają nowych uczestników w „przygodę” w projekcie). Liderzy jako eksperci. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podtrzymanie zapytań do szkół partnerskich powiatu olkuskiego, co do deklaracji udziału w projektach Stowarzyszenia

e) Sondaż społeczny realizowany podczas spotkania 13.09

Narzędzie polegało na zadaniu uczestnikom spotkania pytań sondażowych - każda z 7 szkół uczestniczących w spotkaniu miała przypisane jedno z nich, jej zadaniem było zebrać odpowiedź od jak największej liczby uczestników i przedstawić ją w formie wizualnej (zdjęcia prezentacji stanowią załącznik nr 4 do raportu).

Pytania sondażowe brzmiały:

- Co Was najbardziej cieszyło podczas pracy w SBP?/ Z czego jesteście najbardziej dumni?
- Co było najbardziej stresujące?/ Jaka część projektu była najbardziej męcząca/nużąca?
- Czego nauczyła Was tegoroczna edycja?/ Co zyskała społeczność szkolna poprzez wdrożenie mechanizmu? Jakie wskazówki daliście szkole, która wdrażała mechanizm po raz pierwszy?

Wnioski:

8. Młodzież w projektach tego typu najbardziej ceni możliwość integracji (wewnątrz i między szkolnej), w tym naukę pracy zespołowej. Uczniowie są dumni z tego, że mogli wpłynąć na

sprawy szkoły poprzez budowanie świadomości rówieśników dot. SBP. Odpowiedzi wskazują także na wzrost kreatywności środowiska szkolnego. Stresującym momentem był zwłaszcza początek udziału w pracach zespołu, towarzyszył mu lęk przed występowaniem przed dużą publicznością, niepewność co do reakcji rówieśników na SBP, możliwość otrzymania pytań, na które trudno znaleźć odpowiedź. Zespoły obawiały się zbyt małej liczby zgłoszonych zadań. Męczące momenty to zwłaszcza opracowywanie regulaminu (5 szkół robiło to po raz pierwszy), następnie liczenie głosów (tam gdzie głosowanie odbywało się w formie tradycyjnej).

Rekomendacja: Część obaw i momentów stresujących charakterystyczna była dla szkół i Zespołów, które dopiero rozpoczynały udział w projekcie. Niektóre etapy projektu (opracowanie regulaminu i harmonogramu) powinny w kolejnych latach być łatwiejsze, pod warunkiem dokonania wewnątrz zespołowej oceny całego procesu. Raport z całości ewaluacji powinien także być udostępniony Zespołom.

9. Edycja SBP w roku szkolnym 2023/2024 nauczyła członków Zespołu współpracy zorganizowania działań i cierpliwości. Ważnym wnioskiem jest stwierdzenie, że „samorząd uczniowski nie zawsze widzi wszystkie problemy uczniów). Podkreśla się, że to co zyskuje cała społeczność szkoły jest „SPRAWCZOŚĆ” (każdy może zgłosić i zgłosić zadanie),

Rekomendacja: Warto zaangażować „samorząd uczniowski” w promocję procesu.

- f) Rozmowy z dyrektorami i przedstawicielami organów prowadzących podczas spotkania podsumowującego

Wszyscy dyrektorzy obecni na spotkaniu wskazują na zasadność realizacji projektu podobnego typu. Są świadomi roli dyrektorów w zakresie wdrażania SBP (m.in. organizacja uroczystego otwarcia projektów, współpraca na etapie przygotowania harmonogramu i Regulaminu). Rozwiązanie techniczne przyjęte przez organ prowadzący nie pozwala przy tym „wydatkować” środków przyznanych danej szkole w sposób inny niż z wykorzystaniem SBP.

Rekomendacja: Włączyć Dyrektorów w proces planowania procesu, tak aby określić pożądany procent frekwencji w danej szkole, do którego Zespół (przy wsparciu Dyrekcji) będzie dążył.

Organ prowadzący (dyrektor Wydziału Edukacji) zadeklarowali, iż w budżecie na rok 2025 kolejny raz znajdą się środki na realizację zadań wygłoszonych w każdej ze szkół, co świadczy o uznaniu mechanizmu SBP jako efektywnego narzędzia budowania aktywności obywatelskiej młodzieży. Możliwa będzie więc realizacja kolejnej edycji SBP zgodnie z założeniami projektu.

Rekomendacja: Stale informować partnera (Starostwo Powiatowe) o efektach projektu, w tym poprzez zaproszenie do współorganizacji konferencji. Podkreślać wartość przyjętego

rozwiązania organizacyjnego, w którym partner powinien odpowiadać za zapewnienie środków na realizację zadań.

III. WNIOSKI PODUMOWUJĄCE

Projekt **został oceniony bardzo wysoko**, zarówno przez młodzież jak i środowisko osób zaangażowanych w realizację procesu. Osoby zaangażowane w przedsięwzięcie doceniały w szczególności:

- **Potencjał rozwojowy:** możliwość zdobywania nowej wiedzy, nowych umiejętności (szczególnie tak istotnych kompetencji jak współpraca w grupie czy zdolności komunikacyjne) a także zwiększania poczucia własnej wartości i sprawczości
- **Potencjał społeczny:** nawiązywanie nowych znajomości, integrację w ramach zespołów, wzmacnianie relacji i integracji społeczności lokalnej
- **Doświadczenie wpływu** na swoją szkołę i możliwość zrobienia innowacyjnych projektów społecznych w zakresie dostępności
- **Atmosferę**, w której realizowany był projekt (dobre połączenie obowiązku, nauki i zabawy).

Wyniki ewaluacji potwierdzają spełnienie założonych celów projektu w odniesieniu do uczestników - dzięki realizacji projektu nastąpił:

- a) wzrost poczucia sprawczości o minimum 10% - wskaźnik zaobserwowany u wszystkich uczestników projektu
- b) wzrost wiedzy i umiejętności w dziedzinie edukacji obywatelskiej w ramach zadania nr 2 - wskaźnik zaobserwowany u wszystkich uczestników projektu

Projekt należy zatem uznać za skuteczne przedsięwzięcie w zakresie kształtowania podstaw liderkich na rzecz budowy aktywności obywatelskiej młodzieży. Trafnie odpowiedział on na potrzeby zgłaszane przez uczniów szkół średnich. Rekomendacje co do kierunków możliwych zmian (ulepszeń w projekcie) zawarto w punktach omawiających poszczególne metody ewaluacji.